

NIEUWSBRIEF HEI, HEG & HOOGEIND

ZOMER 2020

IN DIT NUMMER:

VOORWOORD 1

AGENDA 1

STUIVENDE
AKKERS 2

PROJECT
"TORENVLAKE IN
DE LIFT" IN
HEEZE-LEENDE 3

LEDEN AAN HET
WOORD: HENK
KERKERS OVER
NIEUW
NEDERLANDS
WEIDEN 4

VOORLOPIGE
RESULTATEN
JUNI 2020 UILEN
WERKGROEP 5

IS HET IN DE
WINTER NATTER? 6

COLOFON 6

VOORWOORD REDACTIE

Beste lezers,

Na een vreemd voorjaar is dan eindelijk de zomer aangebroken. En bij de zomer hoort ook weer een nieuwe editie van onze nieuwsbrief. Ook het jaar 2020 is weer hard op weg om een recordjaar te worden wat betreft droogte. Daarom willen we ook in deze nieuwsbrief weer even kort reflecteren aan dit probleem. Een probleem, want problematisch is het, vooral in onze contreien op de hoge zandgronden. Het punt van een probleem is echter dat het ook weer te verhelpen is. Voor wat betreft klimaatverandering lijkt dat toch echt te hoog gegrepen voor ons aardse stervelingen. De vraag doet zich daarmee voor of we niet langzaam toe moeten werken naar een vorm van aanpassing.

Naast bovenstaande bespiegeling willen we u vooral interessant leesvoer bieden. Zo hebben we een uitgebreid interview gehouden met koeienboer en lid van onze vereniging Henk Kerkers. We kwamen aanvankelijk om met Henk te praten over een moderne vorm van beweiding: Nieuw Nederlands Weiden. We gingen echter weg met een bak aan kennis over de bedrijfsvoering van een moderne melkveehouderij.

Ook onze werkgroepen hebben dit voorjaar niet stilgezeten. We praten u dan ook graag bij over de controle van de uilenkasten en sinds dit jaar ook de torenvalkkasten. Daarbij moeten we wel nog even vermelden dat bij

dit alles de RIVM-richtlijnen zorgvuldig zijn gehanteerd.

Mocht u zelf nog leuke onderwerpen hebben voor in onze nieuwsbrief dan kunt u altijd contact met ons opnemen. Wij wensen u veel leesplezier en alvast een fijne zomer toe.

Peter, Thijs, Roel en Koen

AGENDA:

- Juli-augustus: zomerreces
- September: ledenvergadering (uitnodiging volgt)

Stuivende akkers

Grote stofwolken hingen er achter de tractoren afgelopen voorjaar. Aan het einde van de winter was het nog kletsnat, tot zo ongeveer half maart vielen er fikse buien. De akkers waren zeiknat en de Aa stond goed hoog. Die nattigheid hadden we ook wel nodig, de grondwaterstanden waren nog altijd laag voor de tijd van het jaar. Veel van dit water hebben we weten te infiltreren op onze percelen en in de kavel slootjes. Het resultaat, de grondwaterstanden schoten omhoog, richting de normale waarden. Daarna brak de lente aan. Zonovergoten, strakblauwe hemel; nog geen vliegtuigstreep te zien. Dit weerbeeld hield aan, week na week. De bovenlaag van de grond droogde hard en begon op verschillende plaatsen te stuiven. De wegbermen zien eruit alsof het augustus is, geel en verdord. Haspels zijn volop van stal gehaald om de zaailingen te laten kiemen. Deze beelden doen denken aan de afgelopen twee zomers, die extreme droogte kenden door uitblijven van neerslag en uitgedroogde wind uit het westen.

Waarschijnlijk zal droogte een steeds grotere rol gaan spelen in onze regio. Afgelopen pakweg 60 jaar is het hele

buitengebied op de schop gegaan. Het begon met de ruilverkaveling, grotere waterlopen (zoals de Aa) werden rechtgetrokken en verbreed en verdiept. Haaks hierop, tussen de percelen, werden kavelsloten gegraven welke ook recht en diep waren. Percelen die nog te nat bleken werden gedraineerd. Het landschap werd zo ingericht dat het water afgevoerd kon worden.

In onze regio, op de **hoge zandgronden**, zijn we extra gevoelig voor droogte. Zoals de naam al prijsgeeft zijn we hooggelegen. We kunnen hier niet, zoals in de polders, water vanuit de grote rivieren inlaten. Een ander kenmerk is dat onze bodem goed doorlatend is, en een lage grondwaterstand kent (in principe hebben we alleen tegen de Aa en bij de Riesten natte gronden). Het is dus van belang dat gevallen neerslag de tijd krijgt om in de bodem te infiltreren alvorens het in de Aa beland. Vandaar het belang voor een goed doorlatende bodem; LOP-stuwen hoog in te zetten en het drainage peil gestuurd aan te leggen.

Fotocollage kastcontrole torenvalken**Project “Torenvak in de lift” in Heeze-Leende**

HHH is vorig jaar gestart met het project “Torenvalken in de lift”. Hierbij werden afgelopen winter en voorjaar zo’n 20 tal nieuwe nestkasten in de gemeente Heeze – Leende geplaatst, met als doel de achteruitgang van de torenvalk te stoppen. Met de reeds bestaande lokaties, waarvan de paal werd vervangen door nieuwe, werden in totaal 31 kasten geobserveerd en gecontroleerd. De resultaten waren verassend positief!! Van de 31 torenvalk kasten bleken er bij 19 kasten activiteit te zijn en eieren gelegd. Hiervan kwamen 14 paren tot broeden. 8 kasten hebben, 10

juni 2020, reeds jongen. Er zijn op dit moment nog 3 torenvalken aan het broeden... Het gaat dus goed met de torenvalk in het gebied van Hei Heg en Hoogeind.

Het project Torenvalken in de lift wordt mede mogelijk gemaakt door Brabants Landschap, de provincie Noord Brabant en de Nationale Postcode Loterij.

Leden aan het woord: Henk Kerkers over Nieuw Nederlands Weiden

Bij aankomst bij het melkveebedrijf aan de Peelven in Sterksel worden we vriendelijk ontvangen door Henk die net de post uit de brievenbus haalt. Max, het boerenfoxje daarentegen gaat driftig tekeer. 'Die hebben we onlangs uit het asiel opgehaald' licht Henk toe. 'Het beestje moet nog wat wennen maar heeft het goed naar de zin op het erf'.

Dit keer zijn we bij Henk Kerkers, melkveehouder van beroep maar daarnaast actief in verschillende nevenfuncties waaronder HSLnet, Dorpsraad en ZLTO. Henk praat makkelijk en veel. Alvorens bij het boerenbedrijf uit te komen hebben we dan ook al de coronacrisis, digitaal vergaderen, de studie van dochterlief in Barcelona en een deel van de wereldproblematiek besproken.

Het boerenbedrijf is in 1956 opgericht toen vader vanuit Asten deze kant op kwam. De laatste decennia is het bedrijf stapsgewijs gemoderniseerd. "In 1999 waren we één van de eersten met een melkrobot en in 2015 is een nieuwe serrestal gebouwd" vertelt Henk. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van allerlei data om de melkproductie en het welzijn van het vee te verhogen. Dat zal later ook blijken als Henk in de stal laat zien hoe hij op zijn telefoon de activiteit per koe kan bekijken.

Maar eerst bespreken we de toepassing van het Nieuw Nederlands Weiden, een moderne vorm van beweiden. Het bedrijf van Henk is één van de 5 demo bedrijven waarbij de resultaten van het beweiden intensief worden gemonitord. "Als boeren beweiden we om meerdere redenen" stelt Henk. "Naast de opname van energie en eiwit uit het verse gras komt er ook een stukje imago bij kijken". "Bovendien is er in Nederland en in Noordwest Europa in het algemeen een erg gunstig klimaat voor koeien en beweiding". Beweiden is echter niet meer vanzelfsprekend geeft Henk aan. "Steeds meer jonge boeren hebben niet meer de kennis voor het efficiënt inpassen van beweiding in

de bedrijfsvoering. Je kunt als boer namelijk meer controle houden over wat er in en uit de koe gaat als ze in de stal verblijven. Daarmee kun je ook de kwaliteit van de melk optimaliseren. Wat ze echter niet altijd beseffen is dat dit met de juiste manier van beweiden ook kan en dat je daarmee een paar cent per liter melk kunt besparen. Op een miljoen liter melk per jaar kan dat oplopen tot een behoorlijk bedrag" vertelt Henk met de nodige overtuiging.

Het principe van Nieuw Nederlands Weiden is in de basis overzichtelijk. Je verdeelt je huiskavel in twee (of meer) platforms van een gelijk aantal percelen, bijvoorbeeld twee platforms van ieder 7 weidepercelen. Deze weidepercelen hebben allemaal exact dezelfde oppervlakte. In platform 1 laat je de koeien iedere dag rouleren tussen de 7 percelen. In de tussentijd kan het gras op de percelen in platform 2 alvast gemaaid worden om daarna een mooie lengte van zo'n 12 cm te bereiken. Na 7 dagen hebben de koeien ieder perceel in platform 1 begraasd waarna ze binnen ditzelfde platform opnieuw beginnen op perceel 1. Zo rouleer je enkele weken lang zodat het gras in platform 2 de tijd

krijgt om weer aan te groeien waarbij extra bemest kan worden indien nodig. Als het gras in platform 2 uiteindelijk klaar is om beweid te worden wissel je van platform.

Na al dat gepraat over gras wordt het tijd om de praktijk eens te gaan bekijken. We laten de koffie voor wat die is en lopen over het erf naar achter. Ook het boerenfoxje is weer van de partij. Bij het huiskavel aangekomen staat ons een verrassing te wachten. "Zul je net zien, de medewerker heeft de koeien per ongeluk in het verkeerde perceel gezet" lacht Henk. Dat lossen we ter plekke op, "kun je mooi zien hoe volgzzaam de koeien zijn als je ze op de goede manier verleidt". Henk blijkt van de 'wortel-benadering' te zijn want zodra de eerste koeien zich naar het perceel met het malste gras begeven volgt de rest gestaag. Binnen enkele minuten heeft de hele kudde zich verplaatst, "je moet het jezelf niet moeilijker maken dan het hoeft te zijn" lacht Henk. Ondertussen merken we op dat het verschil in graslengte duidelijk zichtbaar is tussen de percelen. Een scherpe grens is zichtbaar waaruit blijkt dat de koeien de dag ervoor het hele perceel onder handen hebben genomen.

Henk Kerkers met op de achtergrond zijn grazende koeien.

Leden aan het woord: Henk Kerkers over Nieuw Nederlands Weiden (vervolg)

Nieuw Nederlands Weiden mag dan geen hogere wiskunde zijn, gedurende het interview wordt steeds duidelijker dat er nogal wat factoren bij komen kijken. Zo moet in beginsel de verhouding van het aantal koeien en de percelen kloppen. "Als er te veel koeien op een te klein perceel grazen is het meest eiwitrijke deel van het gras eerder op. De koeien beginnen dan aan de minder voedselrijke delen van het gras wat de structuur in de pens beïnvloed" legt Henk uit. Het meest eiwitrijke deel van het gras is dan het 8-12 cm lange uiteinde van de grasspriet. En een zo homogeen mogelijke structuur in de pens zorgt dan vervolgens weer voor meer stabiliteit en betere kwaliteit van melk. "Ook het weer speelt natuurlijk een rol" vervolgt

Henk. "Op het moment dat we niet meer mogen sproeien vanwege de droogte zal ook de kwaliteit van het gras achteruit gaan. Daarmee hebben we dus een knop minder om aan te draaien".

Als blijkt dat we al twee uur onderweg zijn met ons interview besluiten we terug naar de auto te lopen. Maar niet alvorens nog even een blik in de serrestal te hebben geworpen. "De koeien hebben hier meer dan voldoende ruimte om te bewegen en ik heb de mogelijkheid zo veel mogelijk controle te houden op het wel en wee van mijn dieren" vertelt Henk trots over zijn stallen. "Ik heb hier een wifi-ontvanger die de hele dag door informatie van de chips in de oren van

de koeien uitleest. Zo kan ik aan de hoeveelheid beweging zien of een dier gezond is of misschien juist iets onder de leden heeft". Als we afsluitend kort bespreken wat de toekomst van de boer is stipt Henk nog maar eens het belang aan van begrip tussen boer en burger. "We doen al heel veel mooie dingen en het is goed als de burger dat ook kan zien". Daar kunnen we met dit gesprek en dit interview in ieder geval weer aan bijdragen besluiten we gezamenlijk.

Wilt u meer weten over Nieuw Nederlands Weiden? Via de volgende link ziet u een filmpje waar Henk het nog eens uitgebreid toelicht: <https://www.youtube.com/watch?v=S3vSucOyPzY>

Voorlopige resultaten juni 2020 uilenwerkgroep

In de afgelopen perioden werden door de leden van de uwg HHH zo'n 100 kasten gecontroleerd waarvan 67 steenuil- en 34 kerkuilkasten. In 30 kasten troffen we broedsels aan van steenuilen. Dit waren 7 broedsels meer dan het afgelopen jaar. De legsels waren aanzienlijk minder groot dan het bijzondere recordjaar van 2019. Ook werden nog een drietal vrije broedparen gemeld. Bij een volgende controle bleken van een aantal kasten de eieren niet te zijn uitgekomen en zijn er ook een aantal kasten waarin eerder

jonge uiltjes zaten die mogelijk gepredeerd zijn. Wat hiervan de oorzaak zou kunnen zijn is op dit moment niet duidelijk. Voorzichtig mogen we concluderen dat van het grote aantal uitgevlogen jonge steenuilen van de afgelopen twee jaar, er diversen een plekje elders in ons gebied hebben gevonden. Echter, de resultaten van het aantal steenuiltjes dat uiteindelijk dit jaar uitvliegt is tegenvallend in verband met het aantal mislukte broedsels.

De controle van de kerkuilen leverde voorlopig 4 broedsels met jongen op en 3 broedsels waarbij de uilen nog op eieren zaten. Verder werden bij 4 kasten activiteit waargenomen in de vorm van kerkuil paren en aanwezigheid van braakballen. Dit betekent dat er minimaal 11 kasten gebruikt worden door de kerkuilen. Op grond van eerdere reacties uit het "veld" blijft het aantal broedsels achter bij onze eerder verwachting.

Is het in de winter natter?

We hebben het idee dat de neerslag in de winter groter is dan in de zomer. Dat is echter niet het geval. De verdeling van de neerslag door de maanden heen is niet zo heel verschillend. In ons gebied gemiddeld zo'n 70 mm per maand. Voor het langjarig gemiddelde is dat te zien op: <https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/geografische-overzichten/archief/maand/rd>

Ons gevoel zegt echter wat anders; hoe komt dat nu?

's Winters regent het langdurig een klein beetje. In de zomer hebben we meer buien: een kwartiertje een flinke bui en dat was het dan weer. De tijdsduur dat er neerslag valt is in de winter dus groter en daar lijdt ons humeur onder.

Het echte verschil zit hem echter in de verdamping. In december is de

gemiddelde verdamping in ons gebied 4 mm. In juli bedraagt deze ca. 96 mm. Dat maakt dat het water uit de bui ook weer snel verdampt en we dus niet het idee hebben dat het nat is.

De verdamping is afhankelijk van een combinatie van temperatuur, begroeiing, zonuren en windkracht. In de kuststreek is de verdamping dan ook hoger dan in Heeze-Leende.

Het verschil tussen de neerslag en verdamping wordt het neerslagtekort genoemd. Duidelijk is dat in de zomerperiode normaal gesproken een neerslagtekort ontstaat: er verdampt meer dan dat er aan water valt: de opgeslagen watervoorraad, die we grondwater noemen, daalt. 's Winters wordt dat tekort weer aangevuld: de grondwaterstand stijgt.

COLOFON

Plattelandsvereniging Hei, Heg & Hoogeind streeft naar een mooi buitengebied waar natuur, landschap en gezonde boerenbedrijven naast elkaar kunnen bestaan. Informatie over onze activiteiten vindt u op

www.heihogheind.nl

Redactie Nieuwsbrief:

Thijs Bertens
Roel van Dijk
Peter Kerkhofs
Koen Staals

Foto's: Erik van Asten
(tenzij anders vermeld)

Contactadres:

contact@heihogheind.nl

